رواق
۲
قدس

فنیروا ان قدرتم کل یوم یعنی تهادوا و تواصلوا فی الله

اگر می‌توانید هر روز را نوروز کنید؛ یعنی در راه خدا به یکدیگر هدیه بدهید و با یکدیگر پیوند داشته باشید.

فضیلت

دعایی برای بخشش گناهان

شیخ طوسی و سید بن طاووس نقل کرده‌اند هر که این دعا را در هر روز ماه رمضان بخواند حق تعالی گناهان ۴۰ ساله او را بیامرزد: «اَللّٰهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضَانَ الَّذِی أَنْزَلْتَ فِیهِ الْقُرآنَ وَ افْتَرَضْتَ عَلَی عِبَادِکَ فِیهِ الصِّیَامَ ارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرَامِ فِی هَذَا الْعَامِ وَ فِی کُلِّ عَامٍ وَ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الْعِظَامَ فَإِنَّهُ لَا یَغْفِرُهَا غَیْرُکَ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَام».

حکمت

بهار قرآن در سیره ائمه علیهم‌السلام

ماه مبارک رمضان ماهی است که با قرآن پیوند خورده است و ما این ماه را با عنوان بهار قرآن نیز می‌شناسیم. تلاوت قرآن جزو برنامه روزانه رسول خدا(ص) و سایر ائمه معصومین(ع) بوده است. این بزرگواران در ماه مبارک رمضان توجه به تلاوت قرآن و همچنان راز و نیاز به درگاه خداوند را بیشتر مورد تأکید قرار داده‌اند تا آنجا که در مورد حضرت امام سجاد(ع) نقل شده ۴۰ بار قرآن را در ماه مبارک ختم می‌کردند. همچنین ابوذکوان عشق بسیار امام رضا(ع) به قرآن کریم را چنین توصیف کرده است: حضرت هر سه روز یک بار قرآن را ختم می‌کرد و آنگاه می‌فرمود: «اگر می‌خواستم زودتر از سه روز آن را به پایان برسانم، می‌توانستم اما نخواستم چنین کنم زیرا در موقع تلاوت به هر آیه که می‌رسیدم در آن فکر و اندیشه می‌کردم که درباره چه چیزی و در چه زمانی نازل شده است. به همین دلیل در هر سه روز یک بار قرآن را به پایان می‌رسانم». در خصوص سفارش ایشان به تلاوت قرآن در ماه رمضان، محدث نوری در کتاب فقه‌الرضا، باب روزه آورده امام رضا(ع) فرمود: «در این ماه شریف قرآن زیاد بخوان و فراوان بر رسول خدا صلوات و درود بفرست». (مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۶۷)

میراث معنوی

یکی از یادگارهای بزرگی که ائمه معصومین(ع) برای ما برجا گذاشته‌اند متون اذکاری است که در قالب دعا از ایشان به‌دست ما رسیده است. در این دعاها با چگونه خواستن و از چه کسی خواستن و چه خواستن آشنا و راهنمایی شده‌ایم. در ماه مبارک رمضان دعاهای مخصوصی از آن بزرگواران رسیده که خوب است در این ایام آن‌ها را مدنظر داشته باشیم، مانند دعای سحر، دعای وقت افطار، دعاهای روزانه، دعای اول صحیفه سجادیه، دعای حج و... سایر ادعیه‌ای که در مفاتیح‌الجنان برای ماه رمضان توصیه شده‌اند: در میان دعاهای پر محتوای این ماه، دعای «اللّٰهُمَّ أَدْخِلْ عَلَی أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ» که خطاب به حضرت محمد(ص) است، بسیار عمومیت دارد. خواندن این دعا در میان شیعیان مرسوم و پس از هر نماز واجب در ماه رمضان توصیه شده است. همچنین دعای «یا علی یا عظیم...» که خواندن آن نیز برای بعد از نمازهای روزانه توصیه شده است. خواندن هر روز این دعا: اللّٰهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِی أُنْزِلَتَ فِیهِ الْقُرْآنَ هُدیً لِلنَّاسِ وَ بَیِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَی وَ الْفُرْقَانِ وَ هَذَا شَهْرُ الصِّیَامِ...

معرفی ادعیه توصیه شده در ماه مبارک رمضان

مناجات‌خوانی در حرم مطهر رضوی

حمیده خلیل‌زاده

تقویم را که باز می‌کنیم در نگاه اول چندان فرقی نمی‌کند امروز دوشنبه ۱۴ فروردین باشد یا سوم آوریل؛ به هر حال اگر تعطیل نباشد ما یک برنامه روزانه داریم که باید به شکل روتین به آن بپردازیم. اما پای ماه‌های قمری که به میان می‌آید، حس و حال روزمان با شماره‌های تقویم عوض می‌شود. می‌توان گفت در بین عنوان‌های مختلف تقویم مانند شمسی، میلادی و... این ماه‌های قمری هستند که هر کدام برای خودشان سبک و رنگ و بوی خاصی به جز فصل و سال و ماه دارند. رنگ و بویی که از اعمال مذهبی مرتبط با این ماه‌ها به‌وجود آمده و هر کدامشان می‌توانند برنامه روتین روزانه ما را تغییر دهند. این است که چهارده فروردین اگر ۱۲رمضان باشد یا ۱۲شعبان کلی حال و روز ما در آن با هم توفیر دارد. به جز برنامه روتین روزانه، رنگ و بوی اعمال عبادی و مستحبیمان نیز با توجه به تقویم قمری عوض می‌شود. به همین خاطر است اگر ۱۱ماه سال به زیارت علی بن موسی‌الرضا(ع) آمده باشی باز دلت می‌خواهد زبان روزه نیز میهمان خانه آقا باشی و ماه رمضان را در ارض اقدس تجربه کنی، تنها در رواق‌های حرم رضوی بنشینی و قرآن بخوانی یا به مناجات‌خوانی‌های گروهی بپیوندی و مثلاً دعای افتتاح را کنار اهالی ارض اقدس زمزمه کنی. به همین خاطر خادمان حرم رضوی برنامه‌های متعددی را برای این ایام تدارک دیده‌اند؛ برنامه‌هایی که می‌توانند در بهره‌مندی از فرصت ماه رمضان و همجواری با علی بن موسی‌الرضا(ع) به شما کمک کنند. در ادامه با معرفی برخی دعاهای مخصوص این ماه مبارک پیشنهادهایی برای لحظات معنوی بیشتر در حرم مطهر رضوی ارائه خواهیم داد.

■ **دعای افتتاح**

حتماً در روزهای آغازین سال نو سری به حرم مطهر زده‌اید و از حال و هوای رمضانی آن باخبر هستید. زائران حضرت رضا(ع) با آغاز ماه مبارک رمضان می‌توانند هر شب در مراسم‌های متنوعی که برای این ایام تدارک دیده شده شرکت کنند. قرائت دعای افتتاح یکی از این برنامه‌هاست که از آغاز ماه مبارک هر شب ساعت ۲۰:۱۵ در حرم رضوی توسط مداحان اهل بیت(ع) برگزار می‌شود. اگر تا امروز فرصت شرکت در این مراسم را نداشته‌اید حالا می‌توانید برنامه‌ریزی کنید و شب‌ها پس از افطار میهمان خانه امام رضا(ع) باشید و این دعا را همراه سایر زائران ایشان قرائت کنید.

مضامین: این دعا شامل مفاهیمی درباره خداشناسی، اهمیت خوف و رجا، توفیق عبادت پروردگار، ارزش مناجات و حکمت تأخیر در استجابت دعاهاست. آغاز دعا با ستایش الهی با این عبارت «اَللّٰهُمَّ اِنّی اَفْتَتِحُ الثَّنآءَ بِحَمْدِکَ: بار خدایا من ثنای تو را با حمدت آغاز می‌کنم» است و به همین دلیل این مناجات را با نام «افتتاح» می‌شناسیم. به گفته علامه مجلسی در کتاب زادالمعاد به سند معتبر، از حضرت امام زمان(عج) منقول است به شیعیان نوشتند در هر شب ماه رمضان دعای افتتاح را بخوانند. (مجلسی، زادالمعاد، ۱۴۲۳ق، ص۸۶)

بنابر منابع، راوی دعای افتتاح محمد بن عثمان عمری، از نایبان امام زمان(عج) است. به گفته مهدوی کنی در شرح دعای افتتاح، گرچه این دعا به حسب ظاهر از امام معصوم(ع) نقل نشده اما با توجه به اینکه محمد بن عثمان عمری از نواب اربعه، به خواندن این دعا مداومت داشته و نیز با توجه به مضامین عالی دعا و اعتماد سید بن طاووس، می‌توان مطمئن بود این دعا از ناحیه امام زمان(عج) و یا از سایر معصومان(ع) به دست وی رسیده است. (مهدوی کنی، ترجمه و شرح دعای افتتاح، ۱۳۸۶ش، ص۲)

خوب است بدانیم: شرح‌های متعددی بر دعای افتتاح نوشته شده که از آن جمله می‌توان به ترجمه و شرح دعای افتتاح از محمدرضا مهدوی کنی، «بیان حقیقت در شرح دعای افتتاح» به قلم احمد زمردیان شیرازی و کتاب «بر درگاه دوست» شرح فرازهایی از دعای افتتاح و دعای ابوحمزه ثمالی برگرفته از سخنرانی‌های محمدتقی مصباح یزدی اشاره کرد.

■ **دعای ابوحمزه ثمالی**

مناجات دیگری که خواندنش در ایام ماه مبارک رمضان توصیه شده، دعای ابوحمزه ثمالی است. معمولاً این دعا در سحرهای ماه مبارک رمضان به شکل انفرادی یا گروهی قرائت می‌شود.

برای شنیدن و قرائت این دعا می توانید در ویژه‌برنامه مناجات خوانی سحرگاهی حرم مطهر رضوی که در رواق امام خمینی(ره) هر روز از ساعت ۱۲ بامداد به مدت یک ساعت برگزار می‌شود، شرکت کنید. این دعا را ابوحمزه ثمالی از امام سجاد(ع) نقل کرده و به‌همین دلیل به این نام مشهور شده است.

مضامین: در این دعا با برخی از صفات خداوند، ضرورت اطاعت از پیامبر(ص) و امامان معصوم و همچنین راه‌های تضرع به درگاه خداوند، توبه و راه و رسم پرهیزگاری آشنا می‌شویم. برخی در تفسیر دعای ابوحمزه عنوان کرده‌اند این دعا مشتمل بر مراحل مختلفی است که در لابه‌لای آن، مطالب مختلف عرفانی، اجتماعی، سیاسی و اخلاقی ارائه شده‌است. یکی از مهم‌ترین ویژگی های این دعا این است که شیوه راز و نیاز انسان با پروردگارش را به خوبی نشان داده‌است. سید بن طاووس در کتاب اقبال‌الاعمال از ابوحمزه ثمالی روایت کرده: «امام زین‌العابدین(ع) در شب‌های ماه رمضان بیشتر شب را به نماز می‌پرداختند و هنگام سحر این دعا را می‌خواندند».

خوب است بدانیم: شرح‌های متعددی بر این دعا نوشته شده که از جمله می‌توان به شرح شیخ محمدابراهیم سبزواری، شرح مولی محمدتقی بن حسین‌علی هروی اصفهانی و شرح آیت‌الله جوادی آملی و کتاب بشنو از نی علی صفایی حائری اشاره کرد.

■ **دعای جوشن کبیر**

یکی دیگر از ادعیه معروف ماه مبارک رمضان دعای «جوشن کبیر» است. بیشتر افراد این دعا را می‌شناسند و یادآور شب زنده‌داری‌هایمان در شب‌های قدر است. بیشتر ما این دعا را در شب‌های قدر زیر سایه امام رضا(ع) همراه سایر زائران ایشان خوانده‌ایم. اگر تجربه شنیدن دعای جوشن کبیر در حرم مطهر را نداشته‌اید رمضان امسال فرصت خوبی است که برای این مناجات‌خوانی در شب‌های قدر به سایر زائران ارض اقدس بپیوندید.

مضامین: جوشن کبیر دعایی نقل شده از پیامبر اکرم(ص) در ۱۰۰بند، حاوی هزارویک نام و صفت خداوند است. آمده است این دعا را جبرئیل در یکی از جنگ‌ها برای در امان بودن از آسیب‌های جنگ به پیامبر اسلام(ص) آموزش داد. کفعمی در المصباح و البلدالامین آن را نقل کرده و علامه مجلسی در بحارالانوار و شیخ عباس قمی نیز در مفاتیح‌الجنان به نقل از کفعمی ذکر کرده‌اند. در روایات برای این دعا فضیلت‌های متعددی ذکر شده؛ از جمله در امان خدا بودن. در برخی روایات، به نوشتن این دعا روی کفن سفارش شده است. علامه مجلسی در زادالمعاد، براساس برخی روایات، خواندن این دعا را از اعمال شب‌های قدر ذکر کرده است.

خوب است بدانیم: خواندن شرح ادعیه برای دریافت بهتر مضامین دعا به شما کمک می‌کند. عالمان شیعه بر دعای جوشن‌کبیر شرح‌هایی نوشته‌اند؛ مشهورترین شرح، شرح ملاهادی سبزواری است.

گزارش

راهنمایی برای زائرانی که در ماه مبارک میهمان ارض اقدس هستند

زیارت به وقت رمضان

اگر ماه مبارک رمضان برای سفر به مشهد و زیارت امام رضا(ع) طلبیده شده‌اید یا از مجاوران خوش شانس و مشهدی هستید، برای استفاده بهتر از فرصت زیارت علی بن موسی‌الرضا(ع) در ماه مبارک رمضان می‌توانید از راهنمای پیش رو کمک بگیرید.

■ اول از همه به شما تبریک می‌گوییم که فرصت زیارت در ماه مبارک رمضان را بدست آورده‌اید. با توجه به آیات و روایات، رفتن به زیارت معصومین و بزرگان دین یکی از اعمالی است که در ماه رمضان توصیه شده است.

■ برای زیارت بهتر است نزدیک به افطار یا سحر به حرم بروید. در این ساعت‌ها معمولاً حرم مطهر خلوت‌تر است و شما با خیال راحت می‌توانید به زیارت روضه منوره بروید.

■ اگر در این سفر روزه نیستید، ساعت‌های نزدیک به افطار با توجه به روزه بودن محلی‌ها و مراجعه برای باز کردن روزه، حرم خلوت و مناسب برای زیارت است. اگر سفرتان ۱۰روزه است و روزه بودید، نزدیک سحر به حرم بروید و در آرامش و سکون سحرآمیز حرم زیارت کنید.

■ در طول روز مراسم‌های گروهی دعا در حرم برگزار می‌شود و جمعیت زیادی در حرم حضور خواهند داشت. این ساعات شاید برای زیارت و خلوت کردن چندان مناسب نباشند اما اوقات خوبی هستند که می‌توانید در آن از برنامه‌های مذهبی و فرهنگی حرم مطهر بهره ببرید.

■ سخنرانی‌های مذهبی و بیان معارف اهل بیت(ع) از دیگر برنامه‌های این ایام است که در دو محل مسجد گوهرشاد و رواق امام خمینی(ره) برگزار می‌شود.

■ حتماً شنیده‌اید امام رضا(ع) تلاوت قرآن در ماه مبارک رمضان را بسیار توصیه کرده‌اند، خوب است حالا که میهمان ایشان هستید به توصیه این بزرگوار عمل کرده و به پیروی از سیره ایشان سعی کنید ساعتی در حرم مطهر به تلاوت قرآن بپردازید.

■ خوب است بدانید در این ایام سه محفل ترتیل‌خوانی قرآن در ساعات مختلف شبانه‌روز و در اماکن مختلف حرم مطهر رضوی برگزار می‌شود. اولین مراسم ترتیل‌خوانی، ویژه عموم زائران، بعد از اقامه نماز صبح ساعت ۵:۱۵ تا ۶:۳۰ در رواق امام خمینی(ره) با حضور قاریان و حافظان برجسته آستان قدس رضوی برپا می‌شود. دومین محفل ترتیل‌خوانی، همه روزه از ساعت ۱۰ تا ۱۱ در رواق امام خمینی(ره) و سومین محفل نیز هر روز از ساعت ۱۶:۳۰ تا ۱۷:۳۰ در ایوان مقصوره صحن گوهرشاد برپاست.

■ محفل ترتیل‌خوانی ویژه بانوان نیز همه روزه از ساعت ۹:۳۰ تا ۱۱:۳۰ در رواق حضرت زهرا(س) برگزار می‌شود.

■ برگزاری جلسات تفسیر قرآن توسط تولیت آستان قدس رضوی یکی دیگر از ویژه‌برنامه‌های ماه مبارک است که از پانزدهم تا سی‌ام ماه مبارک رمضان برگزار می‌شود و زائران می‌توانند برای حضور در این جلسات در ایوان مقصوره مسجد گوهرشاد حضور یابند.

■ اگر دوست دارید به شکل گروهی و با اعضای خانواده‌تان در مراسم مناجات‌خوانی حضور پیدا کنید خوب است بدانید ویژه‌برنامه مناجات‌خوانی به مدت ۳۰ شب در رواق امام خمینی(ره) برگزار می‌شود. از ساعت ۱۲ بامداد به مدت یک ساعت حاج محمود کریمی در این مراسم پرفیض به ادعیه‌خوانی، مناجات‌خوانی و روضه‌خوانی می‌پردازد، از همین رو علاقه‌مندان می‌توانند برای بهره‌مندی از فیوضات این مراسم نورانی در این رواق حضور پیدا کنند.

راهنما

برنامه‌ای برای قرائت و انس با قرآن در ماه مبارک رمضان

بهترین عمل در بهترین مکان

صدیقه بهشتی اگر در ماه رمضان فرصت زیارت امام رضا(ع) را بدست آورده‌اید حتماً با ما موافق هستید که در بهترین زمان و بهترین مکان قرار گرفته‌اید. خوب است از این فرصت برای انجام کارهای نیک و اعمال خیر بهره ببرید. یکی از بهترین اعمالی که در ماه رمضان می‌توان به آن پرداخت تلاوت قرآن است. بیشتر ما تصور می‌کنیم حتماً باید حجم قابل توجهی قرآن بخوانیم و همین تصور غلط سبب می‌شود خود را از تدبر و فهم در قرآن محروم کنیم و از ثواب بسیار آن در ماه مبارک رمضان بی‌بهره بمانیم. درحالی که امام رضا(ع) در حدیثی در این باره فرموده‌اند: هر کس ماه رمضان یک آیه از کتاب خدا را قرائت کند مثل این است که در ماه‌های دیگر تمام قرآن را بخواند. در ادامه، راهنمای کاربردی برای قرائت قرآن در ماه مبارک رمضان را ارائه داده‌ایم.

■ **انس با قرآن**

قرآن باید در دسترس باشد، حتی نگاه کردن به قرآن عبادت است. قرآن را به نزدیک‌ترین جایی که در مسیر زندگی‌تان است بیاورید و سعی کنید روزانه چند آیه بخوانید.

■ **قرائت قرآن**

پیامبر(ص) به حضرت علی(ع) می‌فرمایند: در همه حال و در هر شرایطی قرآن تلاوت کن. پس قرائت قرآن مهم است، برای این مهم سعی کنید با زبان عربی کمی آشنایی پیدا کنید تا موقع خواندن قرآن اشتباه لفظی نداشته باشید. مثلاً اینکه بدانید انواع وقف و علائم وقف در تلاوت قرآن به چه صورت است کمک بزرگی به صحیح خواندن شما می‌کند.

■ **قرائت را روزانه کنید**

امام باقر(ع) به نقل از رسول خدا(ص) می‌فرمایند: هر کس در هر شب ۱۰آیه قرآن بخواند از جمله بی‌خبران و غافلان نوشته نخواهد شد. پس یک برنامه عملی برایمان این است که دست‌کم شبی ۱۰آیه را بخوانیم.

■ **ترجمه را بخوانید**

درست است که قرائت و تلاوت قرآن ثواب دارد ولی یادمان نرود هدف از نزول قرآن این است که برنامه‌ای برای زندگی باشد، پس خوب است هنگام قرائت قرآن نیم‌نگاهی هم به ترجمه‌اش داشته باشید تا حدودی دستتان بیاید قرآن چه می‌گوید.

■ **تدبر در قرآن**

شاید با واژه تدبر آشنا باشید، شاید هم ندانید تدبر در قرآن چیست. توضیح کوتاهش این است که تدبر نه به اندازه ترجمه، آسان و سطحی است و نه به اندازه تفسیر، مفصل و پر و پیمان، بلکه قرار است نمای کلی آیه و وضعیت نزول و نشانه‌ها را به ما اطلاع دهد.

■ **باز هم بخوانید**

اگر قرائت قرآن و روخوانی برایتان راحت است وقتش رسیده تعداد آیات روزانه‌تان را زیاد کنید. البته یادتان باشد به همان میزان هم باید فهمتان را از قرآن بالا ببرید.

■ **حواستان باشد**

تاحدامکان در زمان قرائت قرآن وضو داشته باشید. بهتر است زمان این قرائت را پس از نمازهای واجبتان قرار دهید که حال و هوایتان هم فاز معنوی داشته باشد.

■ **از بین سوره‌های قرآن به تلاوت این سوره‌ها در ماه مبارک رمضان سفارش شده است.**

سوره عنکبوت و روم

تلاوت این دو سوره در شب بیست و سوم ماه رمضان سفارش شده است.

امام صادق(ع) فرمود: سوگند به خدا کسی که سوره عنکبوت و روم را در شب بیست و سوم رمضان بخواند از اهل بهشت است. البته این به معنای اقتضاست که با وجود شرایطش چنین نتیجه‌ای را به‌دنبال خواهد داشت. (الکافی ۲: ۱۰/۴۶۱)

سوره قدر در وقت سحر و افطار

از امام زین‌العابدین(ع) روایت‌شده: کسی که سوره قدر را هنگام افطار و سحر بخواند مانند کسی است که در این فاصله در راه خدا به خون خود غلتیده باشد. (ثواب الاعمال ۱/۱۳۶) و همین مضمون نیز از امام صادق(ع) روایت‌شده است.

سوره دخان

شیخ صدوق روایت کرده مردی خدمت امام باقر(ع) رسید و پرسید چگونه شب قدر را در هر سال شناسایی کنم؟ حضرت فرمود: «وقتی ماه رمضان آمد هر شب یک‌بار سوره دخان را بخوان، وقتی شب بیست و سوم فرارسید به آنچه می‌خواهی خواهی رسید». (مصباح المتهجد ۵۷۱)